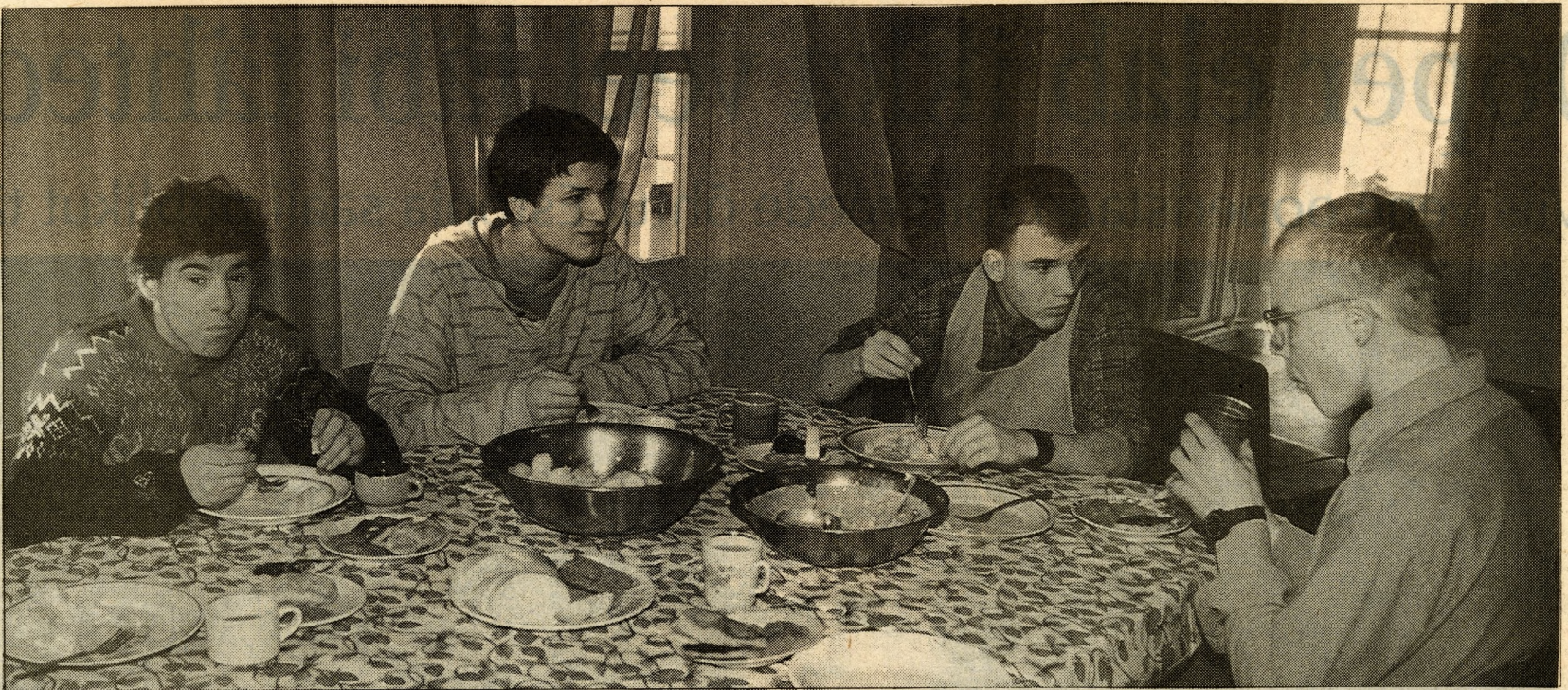

Vääna noortekodu elanikud soovivad, et kasvatajad mitte ainult ei sunniks tööle, vaid ka tegeleks nendega.

RAUNO VOLMAR

Vääna noored otsivad kaitset

Noortekodu kasvandikud on alandava kohtlemise vastu

Harjumaa Vääna noortekodus elavad noored väidavad, et kasvatajad kohtlevad neid alandavalt – käsutavad, sõimavad ja karistavad rahatrahviga. Direktor Helger Rannu arvab, et noorte kaebuste põhjuseks võib olla elav fantaasialend.

Vääna noortekodu on rehabilitatsioonikeskus kohanemisraskuste ja kerge vaimupuudega noortele. Selles majas peaksid noored koguma oskusi ja kogemusi, alustamaks iseseisvat elu.

Direktor Helger Rannu sõnul elab praegu noortekodus 18 inimest. Raamatupidaja Merike Vildovi andmetel on aga nimekirjas 21 noort. Harju maavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuameti juhataja Ene Pälli teada on noortemajas 19 elanikku. Sotsiaalministeeriumi andmetel arvestas asutuse eelarve eelmisel aastal 28 noorega... "Maja ongi mõeldud 28 elanikule, kuid praegu on üks korrus veel välja ehitamata," selgitab direktor.

Haigena sütt loopima

Ivar (17), Kristo (19) ja Jüri (18) räägivad, et peavad iga päev noortemajas töötama kella üheksast hommikul viieni õhtul. Köögis ja katlamajas on noored vahetustega ametis ka nädalavahetustel.

Kasvataja Tiina Raude sõnul teevad noored kõiki töid vaid iseenda jaoks. Igaühel on kohustus teha majapidamistöid nagu kodus eladeski. Kasvataja selgitusel on töötamine noortemajas toimetulekuõpetus. "Kahekümneaastaselt ei tohiks olla ju raske enda järgi koristada või kord nädalas koka juhendamisel süüa valmistada," ei mõista

Tiina Raude noorte kaebusi.

Harju maavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuameti juhataja Ene Pälli väitel on peamiselt eriinternaatkoolidest tulnud noored eluvõõrad. "Nende õpetamine peabki toimuma läbi tegevuse," selgitab ta. "Kuidas muidu õpiksid nad elus enda eest seisma, pesu pesema, koristama, süüa tegema, asju ajama? Kui kasvatajad teeksid kõik noorte eest ära, ei täidaks asutus oma eesmärgi."

Ivar, Kristo ja Jüri kinnitavad, et nad poleks töö tegemise vastu, kui peaksid seda tegema vaid oma elu sättimiseks. Poiste väitel sunnitakse neid aga koristama ka kasvatajate tube. Kui toad ja koridorid ei ole õhtul kella kaheksaks puhtad, karistatakse süüdlasi 10–20 krooni suuruse rahatrahviga.

Direktor Helger Rannu ei eita, et noori trahvitakse. "Trahvid ei ole aga nii suured midagi," tõrjub ta. "Taskurahast neli–viis krooni maha pole karm karistus. Millega noort siis karistada, kui ta saadab su ei-tea-kuhu?"

Sotsiaalpedagoogi Tiina Raude sõnul on tema kohustuseks jälgida, et noor asuks õigel ajal tööle ja täidaks ülesandeid korralikult. "Minu jaoks on tähtis, et noor tajuks oma vastutust tööülesande täitmise eest," räägib ta.

Vääna noortekodu poisid usuvad, et kasvatajaid muu ei huvitagi. "Nad ei küsi, kuidas me ennast tunneme, kas oleme terved või haiged," ütleb Ivar.

Kristo sõnul käskis arst tal silmapõletiku pärast kümme päeva tööst puhata. Kuid noortekodus pandi ta ikkagi katlamajja tööle. Direktor Helger Rannu lükkab noormehe jutu ümber. "Tal olid prillid valesti ees – sellest läkski pea uimaseks ja süda pahaks," meenutab ta. "Mina ei pannud teda vä-

gisi katlamajja. Graafiku järgi oli tema kord."

Jüri väidab, et ka teda sunniti kord haigena tööle. "Nad ei andnud mulle isegi kraadiklaasi, ütlesid, et neil ei ole seda," meenutab ta. Poiss lisab, et ositis endale ise poest kraadiklaasi.

"Ettearvamatud" noored

Poiste sõnul tegelesid sotsiaalpedagoogid, keda on majas ühtekokku seitse, nendega ainult päris alguses, kui noored erinevatest sotsiaalasutustest Väänale toodi. Helger Rannu väidab, et iga noorega tegeletakse individuaalselt vastavalt arengukavale. Teda jälgitakse ja testitakse korduvalt.

"Kasvatavad käituvad meiega väga despootlikult, nad ei juhenda, vaid käsutavad," kommenteerib Ivar. Üks sotsiaalpedagoogidest on väidetavalt noore mõjutamiseks kasutanud ka füüsilist vägivalda. "Sõim ja röökimine on aga täiesti tavaline asi," ütleb Ivar.

Helger Rannu sõnul on noortemaja "kontingendi" käitumine ettearvamat. Seepärast ei taha ta, et mõni noor tema selja taga kõnniks. Näiteks olevat üks kasvandik kasvatajat hammustanud. Direktor ütleb, et mõistab pedagoogide käitumist, sest nende närvid ei pea alati juhendamistööle vastu.

Kuigi noored on väidetavalt agressiivsed, ei ole majja kunagi kutsutud psühholoogi. Sotsiaalpedagoogid ise aga direktori sõnul ei oska ega tohi pingeid teraapiaga leevendada.

Helger Rannu sõnul peaks iga noore probleeme lahendama nn tugisik, kelleks on määratud üks sotsiaalpedagoogidest. Noored nimetavad seda inimest usaldusisikuks.

"Mulle pandi uus usaldusisik kohus-

tuslikult," väidab Ivar. "Inimene, keda ma usaldas, vahetati välja minult küsimata. Ju vaadati, et saime liiga hästi läbi. Tegin avalduse, et mina ei soovi Helger Rannut oma usaldusisikuks, sest ma ei usalda teda üldse – ta on mind nimetanud kleptomaaniks."

Jüri usub, et ka tema tugisik ei sallinud teda. Jürile ei meeldi, et pedagoog on võtnud endale õiguse lugeda tema salamõtteid. "Ühel päeval öeldi meile, et kasvatajatel on nüüd kohustus lugeda meie päevikuid. Mulle see küll ei meeldi," põhjendab ta.

Kristo usaldusisikuks on direktor Helger Rannu. "Ma olen talle küll mitu korda muret kurnud, aga ta ei ole sellest eriti välja teinud. Mulle ajab hirmu peale, kui ta enda jutule kutsub."

Helger Rannu sõnul ei ole tugisiku vaba valimine mõeldav. "Me ei saa ju ühe pedagoogi vastutusele panna kümnet noort. See ei ole reaalne, ta lihtsalt ei jõuaks," ütleb ta.

Harjumaa sotsiaal- ja tervishoiuameti juhataja Ene Pälli sõnul on Vääna noortekodu loodud väga üllateteesmärkidel. "Kui seda asutust poleks olnud, läinuks need noored täiskasvanute erihooldekodudesse, nagu Valkla, Kernu..." märgib ta. Sama meelt on Helger Rannu.

Üks Vääna noortekodu poistest on Eesti Päevalehte teatanud, et pärast seda, kui noortekodus saadi teada nende kohtumisest ajakirjanikuga ja sotsiaalministeeriumile saadetud kaebekirjast, ähvardati teda noortekodust välja visata. Samas lisas ta, et teiste noorte suhtes on pedagoogid muutunud leebe- maks. Teadetetahvile olevat ilmunud isegi esimesed kiituskirjad.

KRISTEL KIRSS